

ACADEMICIANUL VASILE PAVELCU: VIAȚA ȘI OPERA (ÎN COLECȚIILE BIBLIOTECII ȘTIINȚIFICE A USARB)

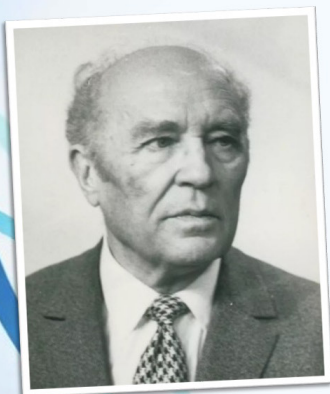
ACADEMICIAN VASILE PAVELCU: LIFE AND WORK
(IN THE COLLECTIONS OF THE USARB SCIENTIFIC LIBRARY)

Angela HĂBĂȘESCU¹

Abstract: Among the prominent creators of Romanian culture from the interwar period, the scholar Vasile Pavelcu holds a distinguished place. The article describes the exhibition dedicated to this notable figure, organized in Reading Room No. 3 for Psychopedagogical, Natural, and Exact Sciences, and Arts of the USARB Scientific Library.

Keywords: exhibition, USARB Scientific Library, reading room, Romanian psychologists, Vasile Pavelcu (1900-1991)

Colocviul Științific din cadrul cursului universitar Istoria Psihologiei, organizat de către Catedra de psihologie, Facultatea Științe ale Educației, Psihologie și Arte a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, aflat la a X-a ediție, a inclus și expoziția de carte „Un profesor, un mentor, un om... Vasile Pavelcu – Academician, doctor în științe filosofice, profesor titular de psihologie și logică (1900-1991)”, consacrată creatorului de școală românească în domeniul psihologiei, mentorului multor generații de psihologi din România. Prin această expoziție au fost valorificate publicațiile semnate de Vasile Pavelcu, precum și opere de critica și interpretare, prezente în colecțiile Bibliotecii Științifice. Pe lângă expoziția tradițională a fost elaborată și una online cu titlu similar, care a fost plasată pe pagina Web a BȘ a USARB (<http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/6503>).

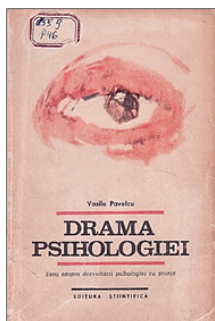
Un profesor, un mentor, un om...

VASILE PAVELCU –
*Academician, doctor în științe
filosofice, profesor titular de
psihologie și logică (1900 – 1991)*

Sărbători pentru suflet

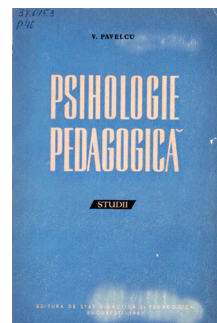
Conform actului de naștere, Vasile Pavelcu s-a născut la 4 august 1900 în satul Costuleni, județul Lăpușna, atunci când Basarabia era parte integrantă a Imperiului Rus. A urmat școala primară și liceul la Chișinău. Începe studiile universitare la Kiev pentru ca ulterior să le reia la Iași, unde a obținut licența în filosofie. Între anii 1925-1927, devine bursier al statului român la Sorbona, unde susține teza de doctorat în psihologie, sub îndrumarea profesorilor H. Delacroix și A. Lalande. Frecventează, între timp, cursurile lui Henri Piéron și Pierre Janet de la Collège de France. Din 1928 și până în 1970, a fost profesor la Universitatea din Iași.

Lucrările acestui savant constituie un pas înainte în știința psihologică românească, unele chiar în cea universală. Cea mai importantă lucrare a sa, grație căreia i se conferă titlul de academician al Academiei Române, a fost *Drama psihologiei* (București: Editura Științifică, 1965). Este o carte remarcabilă de istorie critică a psihologiei universale, o carte-eveniment care deschidea noi căi de cercetare în România. *Drama psihologiei*, poate cea mai lucidă și originală lucrare din domeniul psihologiei de după război, apare în 1965. Unii au primit lucrarea cu ostilitate... Era, de fapt, un examen exact și onest al evoluției noastre, o (auto)biografie ce dezvăluia „strădaniile și zbuciumul, căderile și înălțările, durerile și triumfurile, conflictele și împăcările, adică drama pe care o poate trăi și o trăiește orice om de știință”, a scris Adrian Neculau după moartea savantului [2].

Cine a cercetat lucrările lui Vasile Pavelcu, publicate în anii comunismului, a descoperit amprenta personalității sale inconfundabile. Scrisul său respira cultură, evita cu abilitate dogmatismul, avea eleganță. Cele mai multe studii și cărți publicate în acei ani reiau idei, motive sau chiar fragmente ample din textele apărute până la instalarea comunismului.

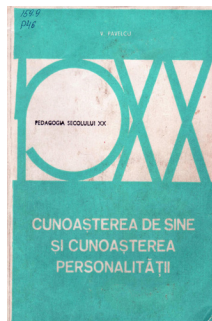
Printre preocupările constante ale academicianului Vasile Pavelcu se înscriu și cele de psihologie pedagogică, de procesul instructiv-educativ. În numeroase articole și studii publicate de-a lungul anilor în reviste de specialitate, dar mai ales în volumul *Psihologia pedagogică* (București: Editura didactică și pedagogică, 1962), (scrisă prin anii treizeci, dar publicată abia în anul 1962), este abordată o vastă problemă psihopedagogică, referitoare la: psihologia învățării, reușita școlară, personalitatea profesorului, problema cunoașterii psihologice a elevului, evaluarea rezultatelor elevului și examenele școlare.. În cartea sus numită, autorul menționează: „...Motivația reprezintă cea mai înaltă treaptă a dezvoltării, legată de conștiința de sine și de conștiința de colectiv. Bucuria de a învinge dificultățile constituie resortul principal în opera de formare a voinței, a caracterului, a conduitei față de munca a omului de tip nou... Fixarea unor cunoștințe și deprinderi nu este un proces mecanic, de bătătorire oarbă a unui drum, ci un proces în necontenită schimbare și modificare calitativă...” [7]. Sunt semnificative spusele autorului: „Cu cât prestigiul profesorului este mai mare și influența exercitată de el asupra elevilor este

mai puternică, cu atât se cere din partea lui mai multă prudență și prevedere.”

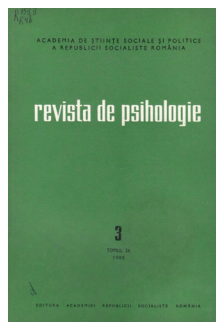
Pentru profesorul și pedagogul Pavelcu omul nu este numai unicat, ci și ființă de serie bio-psiho-socială, într-o permanentă modelare, automodelare prin instruire și educație. În lucrarea *Cunoașterea de sine și cunoașterea personalității* (București: Editura didactică și pedagogică, 1982, autorul ne invită la cunoașterea de sine, afirmând ca „arta de a trăi este și iscusința de a te șlefui mereu spre a crea din tine o operă de artă, o ființă autonomă, eliberată de tirania instinctelor, de impulsuri egoiste și pasionale”. Mai adaugă că „cunoașterea de sine este cheia apropierii de cei din jur, mă cunosc prin alții, iar pe alții îi identific prin mine...a exista ca om înseamnă a exista pentru alții” [1].

Prezintă un mare interes și lucrarea *Culmi și abisuri ale personalității* (București: Editura enciclopedică română, 1974). „Tonul acestei lucrări este motivat de interese care stăruie timp de decenii în mintea autorului, în tendința lor spre tot „mai bine” [...]. Titlul exprimă cutezanța autorului de a aborda miezul condiției umane, esența însăși a „destinului” uman, imaginea omului de azi. Or, ziua de „azi” este plină cu ziua de „ieri” și orientată spre cea de „mâine”. Tratarea științifică, riguroasă, documentară, a unei asemenea probleme nu este posibilă decât pe temeiul unor date de natură psiho-socială care au încă un caracter incert” [4].

Când a împlinit 80 de ani, discipolii săi de la catedra de psihologie a universității ieșene i-au dăruit un portret, construind o sinteză a deschiderilor, realizărilor și influențelor, pe care le-a exercitat asupra psihologilor români. A fost publicat articolul *Academicianul Vasile Pavelcu la 80 de ani* în Revista de psihologie, nr. 3 din anul 1980, membru de redacție al căreia este numit din anul 1956.

„Psihologia lui Vasile Pavelcu nu are virtuți întemeietoare, ea îmbracă, mai degrabă, caracteristicile modernității: e oglinda unei epoci, înfățișând evenimente, fapte, gesturi, atitudini, comportamente specifice. Vesteste însă și maniera de abordare postmodernă: identificând distorsiunile, înfruntările, metamorfozele, lipsa reperelor, crizele, spargerea unității” [3, p. 8].

După moartea lui Vasile Pavelcu, apare lucrarea *Elogiul prostiei* (Iași: Polirom 1999), un volum îngrijit de Adrian Neculau, care își susține în anul 1974 doctoratul în psihologie cu tema *Liderii în dinamica grupurilor*, avându-l ca profesor coordonator pe Vasile Pavelcu. Cartea reprezintă o selecție pe criterii tematice și cronologice a celor mai importante studii și articole publicate de Vasile Pavelcu pe parcursul a peste patru decenii de activitate (începând cu 1937): texte subtile, scrise într-un ton oscilând cu măiestrie între gravitate și ironie, între rigurozitatea studiului științific și libertatea unui eseu. În volum este publicat articolul de o semnificație deosebită *Elogiul prostiei*, care a influențat titlul lucrării. În prefață

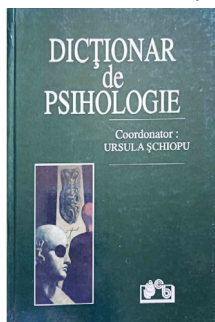

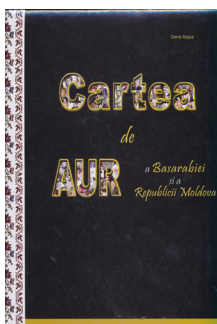
Adrian Neculau menționează „Cititorul acestui volum, fie el student în psihologie sau consumator de cultură, va descoperi un autor modern, un contemporan, un psiholog subtil și o scriitură care astăzi nu mai poate fi întâlnită” [3, p. 14].

Numele academicianului Vasile Pavelcu apare în mai multe enciclopedii și dicționare, în care sunt selectate informații despre personalitățile marcante din Republica Moldova și România: *Enciclopedia identității românești. Personalități* (București: Litera Internațional, 2011), semnată de Ecaterina Țarălungă, *Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova* (Chișinău: Pontos, 2016), autor Denis Roșca, *Dicționar de psihologie* (București : Editura Babel, 1997), coordonator Ursula Șchiopu și a.

Format în spiritul marilor idei umaniste, Vasile Pavelcu s-a afirmat ca un gânditor de anvergură și ca psiholog profund și original, devenind o personalitate recunoscută atât pe plan național, cât și internațional. I-au fost conferite titluri și premii: Laureat al Premiului de stat (1964), Membru titular al Asociației de Psihologie științifică de limbă franceză (1965), Profesor Universitar Emerit (1969). A fost membru al Asociației Psihologilor din România, a participat cu comunicări la numeroase congrese internaționale de psihologie. S-a stins din viață în 21 februarie 1991.

„În cultura psihologică românească, Vasile Pavelcu se distinge și se individualizează. N-a fost un inovator, dar ideile sale erau citate și aduse ca argument, în timpul disputelor dintre confracți;...n-a marcat covârșitor un domeniu de cercetare, dar nimeni nu analiza studiile în domeniul personalității sau afectivității fără a-l invoca pe Pavelcu.[...] Făcuse parte din elita culturală a lașului interbelic. Admirat, invidiat, mitizat. Era Psihologul!”. Adrian Neculau

Referințe bibliografice:

1. CICOARE, Traian. Vasile Pavelcu – psiholog, pedagog, filosof. *Asachi : revistă de cultură*. 2000, nr. 138, p. 10. ISSN 1221-2563
2. NECULAU, Adrian. În memoriam. Vasile Pavelcu (1900 - 1991). *Revista de psihologie: Serie nouă*. 1992, t. 38, nr. 1, pp. 107-108. ISSN 0034-8759.
3. NECULAU, Adrian. Un „Scriitor de psihologie”: Vasile Pavelcu. In: Pavelcu, Vasile. *Elogiul prostiei : Psihologie aplicată la viața cotidiană*. București Polirom, 1999, pp. 7-14. ISBN 973-683-241-4.
4. PAVELCU, Vasile. *Culmi și abisuri ale personalității*. București: Editura enciclopedică română, 1974, p. 7.
5. PAVELCU, Vasile. *Cunoașterea de sine și cunoașterea personalității*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1982, p. 5.
6. PAVELCU, Vasile. *Drama psihologiei : Eseu asupra dezvoltării psihologiei ca știință*. București: Ed. Științifică, 1965, p. 27.
7. PAVELCU, Vasile. *Psihologie pedagogică : Studii*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1962, p. 59